

DOI: <https://doi.org/10.36719/2789-6919/56/37-41>

Əzim Axundov

Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitut
<https://orcid.org/0009-0007-7007-4805>
akhundov9598@gmail.com

Müasir pedaqoji yanaşmaların ali təhsildə təlim keyfiyyətinə təsiri

Xülasə

Müasir dövrdə ali təhsil sistemində baş verən sürətli sosial, texnoloji və iqtisadi dəyişikliklər tədris prosesinin məzmununa və təşkilinə yeni tələblər irəli sürür. Bu baxımdan müasir pedaqoji yanaşmaların ali təhsildə təlim keyfiyyətinə təsiri xüsusi aktualıq kəsb edir. Bu araşdırmada tələbəyönümlü təlim, kompetensiyaəsaslı yanaşma, problem əsaslı təlim, layihə metodu, interaktiv və rəqəmsal texnologiyalara əsaslanan pedaqoji modellərin ali təhsil müəssisələrində tətbiqi məsələləri təhlil olunur.

Tədqiqatda müasir pedaqoji yanaşmaların tələbələrin tənqidi düşünmə, yaradıcılıq, müstəqil qərarvermə və əmək bazarına uyğun peşə bacarıqlarının formalaşmasına müsbət təsiri əsaslandırılır. Eyni zamanda, müəllimin rolu bilik ötürücüsündən təlim prosesinin təşkilatçısı və yönləndiricisinə çevrilməsi, qiymətləndirmə mərhələsində formativ yanaşmaların əhəmiyyəti və tədris keyfiyyətinin artırılmasında əks-əlaqənin rolu vurğulanır.

Müasir pedaqoji yanaşmaların ali təhsildə sistemli və məqsədyönlü tətbiqi təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, təhsilin nəticəyönümlü qurulmasına və rəqabətqabiliyyətli mütəxəssislərin hazırlanmasına mühüm töhfə verir.

Açar sözlər: ali təhsil, müasir pedaqoji yanaşmalar, təlim keyfiyyəti, tələbəyönümlü təlim, kompetensiyaəsaslı yanaşma, interaktiv metodlar, rəqəmsal təhsil, qiymətləndirmə

Azim Akhundov

Military Institute named after Heydar Aliyev
<https://orcid.org/0009-0007-7007-4805>
akhundov9598@gmail.com

The Impact of Modern Pedagogical Approaches on the Quality of Teaching in Higher Education

Abstract

In the modern era, rapid social, technological, and economic changes occurring within higher education systems impose new requirements on the content and organization of the teaching-learning process. In this context, the impact of modern pedagogical approaches on the quality of teaching in higher education is of particular relevance. This study analyzes the application of student-centered learning, competency-based approaches, problem-based learning, the project method, and pedagogical models grounded in interactive and digital technologies within higher education institutions.

The research substantiates the positive influence of modern pedagogical approaches on the development of students' critical thinking, creativity, independent decision-making, and professional skills aligned with labor market demands. At the same time, it emphasizes the transformation of the teacher's role from a transmitter of knowledge to an organizer and facilitator of the learning process, as well as the significance of formative assessment approaches and feedback in enhancing teaching quality.

The systematic and purposeful implementation of modern pedagogical approaches in higher education contributes significantly to improving the quality of teaching, structuring education in an outcome-oriented manner, and preparing competitive specialists.

Keywords: *higher education, modern pedagogical approaches, teaching quality, student-centered learning, competency-based approach, interactive methods, digital education, assessment*

Giriş

Qloballaşma prosesləri, sürətli texnoloji inkişaf və biliklərə əsaslanan iqtisadiyyatın formalaşması ali təhsil sistemində köklü dəyişiklikləri zəruri edir. Müasir dövrdə ali təhsil müəssisələri yalnız nəzəri biliklərin ötürüldüyü məkan kimi deyil, eyni zamanda, tənqidi düşünmə qabiliyyətinə, problem həll etmə bacarıqlarına, ömürboyu öyrənmə vərdişlərinə və dəyişən əmək bazarı tələblərinə uyğunlaşma potensialına malik şəxsiyyətlərin formalaşdırıldığı mühüm institutlar kimi çıxış edir. Bu dəyişən tələblər ali təhsildə təlim prosesinin keyfiyyətinə olan diqqəti daha da artırır (Abasova, 2025).

Ənənəvi, müəllimiyönlü təlim modelləri əsasən tələbələrin passiv bilik qəbulu üzərində qurulduğundan, müasir cəmiyyətin və peşə mühitinin tələblərini tam şəkildə ödəyə bilmir. Bu səbəbdən ali təhsildə müasir pedaqoji yanaşmaların tətbiqi zərurətə çevrilmişdir. Tələbəyönlü təlim, kompetensiyaəsaslı yanaşma, problem əsaslı təlim, layihə metodu, eləcə də interaktiv və rəqəmsal texnologiyalara əsaslanan tədris modelləri təlim prosesinin strukturunu və məzmununu əsaslı şəkildə yenidən formalaşdırır.

Müasir pedaqoji yanaşmalar təlim prosesində tələbələrin fəal iştirakını, əməkdaşlığını, müstəqil düşünməsini və biliklərin praktik tətbiqini ön plana çəkir. Bu yanaşmalar tələbələrdə yaradıcılıq, analitik düşünmə, özünüidarəetmə və peşə bacarıqlarının inkişafına şərait yaradır. Eyni zamanda, müəllimin rolu bilik mənbəyi funksiyasından çıxaraq təlim prosesinin təşkilatçısı, istiqamətləndiricisi və fasilitatoru funksiyasına doğru transformasiya olunur (Biggs və Tang, 2011; Biggs və Tang, 2015). Ali təhsildə təlim keyfiyyətinin yüksəldilməsində qiymətləndirmə mexanizmlərinin də rolu xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Müasir pedaqoji yanaşmalar çərçivəsində formativ qiymətləndirmə, davamlı əks-əlaqə və nəticəyönlü qiymətləndirmə üsullarının tətbiqi tədris prosesinin səmərəliliyini artırır, tələbələrin öyrənmə motivasiyasını gücləndirir və fərdi inkişaf imkanlarını genişləndirir.

Bu baxımdan müasir pedaqoji yanaşmaların ali təhsildə təlim keyfiyyətinə təsirinin araşdırılması həm nəzəri, həm də praktik baxımdan aktualdır. Bu mövzunun öyrənilməsi tədris prosesinin təkmilləşdirilməsi, təhsil nəticələrinin optimallaşdırılması və müasir əmək bazarının tələblərinə cavab verən rəqabətqabiliyyətli mütəxəssislərin hazırlanması baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Tədqiqat

Ali təhsil sistemi cəmiyyətin sosial, iqtisadi və mədəni inkişafında mühüm rol oynayan əsas institutlardan biri kimi çıxış edir. Müasir dövrdə bu sistem yalnız biliklərin ötürülməsini deyil, eyni zamanda, tələbələrin intellektual potensialının, peşə bacarıqlarının və şəxsiyyət kimi formalaşmasının təmin edilməsini qarşıya məqsəd qoyur. Bu məqsədlərə nail olmaq isə təlim prosesinin məzmunu, təşkil formaları və pedaqoji yanaşmaların xarakteri ilə birbaşa əlaqəlidir. Təhsil sahəsində baş verən qlobal dəyişikliklər ali təhsildə tətbiq olunan pedaqoji yanaşmaların yenidən nəzərdən keçirilməsini və müasir tələblərə uyğunlaşdırılmasını zəruri edir.

Ənənəvi pedaqoji modellər uzun müddət ali təhsildə əsas təlim forması kimi istifadə olunmuşdur (Biggs, 1996; Biggs, 2003). Bu modellərdə müəllim mərkəzli yanaşma üstünlük təşkil edir, təlim prosesi əsasən mühazirələr üzərində qurulur və tələbələr daha çox passiv dinləyici mövqeyində çıxış edirlər. Belə yanaşmalar müəyyən dövrlərdə effektiv nəticələr versə də, müasir informasiya cəmiyyətinin tələbləri baxımından məhdud imkanlara malikdir. İnformasiyanın sürətlə artması, biliklərin tez köhnəlməsi və əmək bazarının dəyişən tələbləri təlim prosesində yeni yanaşmaların tətbiqini zəruri hala gətirir (Bloom, 1956).

Müasir pedaqoji yanaşmalar ali təhsildə təlimin keyfiyyətinin artırılmasına yönəlmiş kompleks bir sistem kimi formalaşır. Bu yanaşmalar təlim prosesində tələbənin fəallığını, müstəqil öyrənmə bacarığını və məsuliyyət hissini ön plana çəkir. Tələbəyönlü təlim, problem əsaslı təlim, layihə metodu, kompetensiyaəsaslı yanaşma və interaktiv tədris üsulları bu çərçivədə geniş istifadə olunan

metod və modellər sırasındadır. Bu yanaşmaların tətbiqi təlim prosesinin strukturunda, məzmununda və iştirakçıların rollarında dəyişikliklərə səbəb olur.

Müasir pedaqoji yanaşmaların tətbiqi ilə ali təhsildə müəllimin rolu da transformasiyaya uğrayır. Müəllim artıq yalnız bilik ötürən şəxs deyil, eyni zamanda, təlim prosesinin təşkilatçısı, istiqamətləndiricisi və öyrənmə mühitinin yaradıcısı funksiyasını yerinə yetirir. Bu prosesdə tələbələrlə qarşılıqlı əlaqə, dialoq və əməkdaşlıq əsas yer tutur. Təlim mühiti açıq müzakirələrə, fikir mübadiləsinə və refleksiya şərait yaradan şəkildə təşkil olunur.

Təlim keyfiyyətinə təsir edən mühüm amillərdən biri də tədris prosesində istifadə olunan metod və vasitələrin müxtəlifliyidir. İnteraktiv metodlar tələbələrin dərslərində fəal iştirakını təmin edir, onların analitik və tənqidi düşünmə bacarıqlarını inkişaf etdirir. Rəqəmsal texnologiyaların tədrisə inteqrasiyası isə təlim prosesini daha çevik və əlçatan edir. Elektron resurslar, onlayn platformalar və rəqəmsal təlim materialları tələbələrin fərdi öyrənmə tempinə uyğun imkanlar yaradır və öyrənmə prosesinin davamlılığını təmin edir (Fink, 2013; Freeman və b., 2014).

Ali təhsildə müasir pedaqoji yanaşmaların təsiri qiymətləndirmə sistemində də özünü göstərir. Ənənəvi summativ qiymətləndirmə üsulları ilə yanaşı, formativ qiymətləndirmə, davamlı əks-əlaqə və özünüqiymətləndirmə mexanizmləri tətbiq olunur. Bu yanaşmalar təlim prosesində tələbələrin inkişaf dinamikasını izləməyə, çətinlikləri vaxtında müəyyənləşdirməyə və tədris prosesini uyğun şəkildə tənzimləməyə imkan verir. Qiymətləndirmə artıq yalnız nəticəni deyil, öyrənmə prosesinin özünü də əhatə edən bir mexanizm kimi çıxış edir.

Müasir pedaqoji yanaşmalar ali təhsildə təlim keyfiyyətinin müxtəlif aspektlərinə təsir göstərir. Bu təsir həm tədris prosesinin təşkilində, həm də təhsil nəticələrinin xarakterində öz əksini tapır. Tələbələrin bilikləri praktik situasiyalarda tətbiq etmə bacarığı, əməkdaşlıq və ünsiyyət vərdisləri, müstəqil qərar vermə və məsuliyyət hissi bu yanaşmaların tətbiqi ilə daha sistemli şəkildə formalaşır. Eyni zamanda, ali təhsil müəssisələrinin tədris proqramları və kurikulumları da müasir pedaqoji tələblərə uyğun şəkildə yenilənir.

Ümumilikdə, müasir pedaqoji yanaşmalar ali təhsildə təlim prosesinin məzmun və formasına yeni baxış bucağı gətirir. Bu yanaşmaların tətbiqi tədris mühitinin dinamikləşməsinə, tələbələrin öyrənmə prosesində daha fəal iştirakına və təlim keyfiyyətinin müxtəlif göstəricilər üzrə təkmilləşdirilməsinə şərait yaradır. Ali təhsildə pedaqoji yanaşmaların inkişafı və tətbiqi təlim prosesinin davamlı şəkildə yenilənməsini və müasir tələblərə uyğunlaşdırılmasını təmin edən əsas amillərdən biri kimi çıxış edir.

Ali təhsildə təlim keyfiyyəti anlayışı çoxşaxəli və kompleks xarakter daşıyır. Bu anlayış yalnız tədris olunan biliklərin həcmi ilə deyil, eyni zamanda, təlim prosesinin təşkili, istifadə olunan pedaqoji yanaşmalar, müəllim-tələbə münasibətləri, qiymətləndirmə mexanizmləri və əldə olunan təhsil nəticələri ilə sıx bağlıdır. Müasir pedaqoji yanaşmalar bu komponentlərin hər birinə təsir göstərərək ali təhsildə təlim prosesinin yenidən qurulmasına zəmin yaradır.

Müasir pedaqoji yanaşmaların əsas xüsusiyyətlərindən biri təlim prosesində tələbənin fəal mövqeyinin təmin edilməsidir. Ənənəvi təlim modellərində tələbə əsasən passiv dinləyici rolunda çıxış etdiyi halda, müasir yanaşmalar tələbəni biliklərin yaradılması və mənimsənilməsi prosesinin aktiv iştirakçısına çevirir. Bu çərçivədə tələbəyönümlü təlim modeli xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu modeldə tələbələrin fərdi xüsusiyyətləri, maraqları, öyrənmə tərzləri və ehtiyacları nəzərə alınır, təlim prosesi onların intellektual və şəxsi inkişafına yönəldilir.

Kompetensiyaəsaslı yanaşma ali təhsildə təlim keyfiyyətinin artırılmasında mühüm rol oynayan yanaşmalardan biri hesab olunur. Bu yanaşma tədris prosesində yalnız nəzəri biliklərin verilməsini deyil, eyni zamanda praktik bacarıqların, peşə vərdislərinin və sosial kompetensiyaların formalaşdırılmasını nəzərdə tutur. Təlim nəticələri əvvəlcədən müəyyən edilmiş kompetensiyalar əsasında planlaşdırılır və tədris proqramları bu nəticələrə uyğun şəkildə strukturlaşdırılır. Bu yanaşma ali təhsildə təlimin məzmununun əmək bazarının tələbləri ilə daha sıx əlaqələndirilməsinə şərait yaradır. Problem əsaslı təlim və layihə metodu müasir pedaqoji yanaşmalar çərçivəsində geniş tətbiq olunan metodlardandır. Problem əsaslı təlim real və ya simulyasiya olunmuş problemlərin həlli üzərində qurulur və tələbələrin analitik, tənqidi və yaradıcı düşünmə bacarıqlarının inkişafına yönəlir. Layihə metodu isə tələbələrin uzunmüddətli tapşırıqlar üzərində işləməsinə, araşdırma aparmasına, məlumat-

ları təhlil etməsini və nəticələri təqdim etməsini nəzərdə tutur. Bu metodlar təlim prosesində nəzəri biliklərlə praktiki fəaliyyət arasında əlaqənin qurulmasına imkan yaradır (Huba və Freed, 2000).

Müasir pedaqoji yanaşmalar ali təhsildə müəllimin rolunda da dəyişikliklərə səbəb olur. Müəllim artıq yalnız bilik mənbəyi funksiyasını yerinə yetirmir, eyni zamanda, təlim prosesinin planlaşdırıcısı, öyrənmə mühitinin təşkilatçısı və tələbələrin fəaliyyətini istiqamətləndirən şəxs kimi çıxış edir. Müəllim–tələbə münasibətləri daha çox əməkdaşlıq və qarşılıqlı hörmət prinsipləri əsasında qurulur. Bu münasibətlər təlim prosesinin psixoloji mühitinə müsbət təsir göstərir və öyrənmənin səmərəliliyini artırır.

Rəqəmsal texnologiyaların tədris prosesinə inteqrasiyası müasir pedaqoji yanaşmaların mühüm tərkib hissəsidir. Elektron təhsil platformaları, onlayn resurslar, virtual siniflər və interaktiv tədris materialları ali təhsildə təlim prosesinin çevikliyini və əlçatanlığını artırır. Bu vasitələr tələbələrə fərdi öyrənmə tempinə uyğun şəkildə biliklər əldə etməyə, əlavə mənbələrdən istifadə etməyə və müstəqil öyrənmə bacarıqlarını inkişaf etdirməyə imkan verir.

Təlim keyfiyyətinə təsir edən əsas amillərdən biri də qiymətləndirmə sistemidir. Müasir pedaqoji yanaşmalar çərçivəsində qiymətləndirmə yalnız yekun nəticələrin ölçülməsi ilə məhdudlaşmır. Formativ qiymətləndirmə, davamlı əks-əlaqə, özünüqiymətləndirmə və qarşılıqlı qiymətləndirmə üsulları təlim prosesinin ayrılmaz hissəsinə çevrilir. Bu yanaşmalar tələbələrin öyrənmə prosesindəki irəliləyişini izləməyə, çətinlikləri müəyyənləşdirməyə və tədris strategiyalarını uyğunlaşdırmağa imkan yaradır (Kərimova, 2019; Hüseynova, 2021). Ali təhsildə müasir pedaqoji yanaşmaların tətbiqi təlim keyfiyyətinin müxtəlif aspektlərinə təsir göstərir (Ramsden, 2003; Prince, 2004).

Bu təsir tədris proqramlarının məzmununda, təlim metodlarının seçimində, müəllim və tələbələrin fəaliyyətində, eləcə də təhsil nəticələrinin xarakterində özünü büruzə verir. Təlim prosesinin daha çevik, interaktiv və nəticəyönümlü şəkildə təşkili ali təhsildə keyfiyyət anlayışına yeni məzmun qazandırır.

Nəticə

Müasir pedaqoji yanaşmalar ali təhsildə təlim prosesinin məzmununu, strukturunu və təşkilini əsaslı şəkildə yenidən formalaşdırır. Tələbəyönümlü təlim, kompetensiyaəsaslı yanaşma, problem və layihə əsaslı metodlar, interaktiv və rəqəmsal tədris vasitələrinin tətbiqi təlim prosesinin daha çevik, interaktiv və nəticəyönümlü olmasına şərait yaradır. Bu yanaşmalar tələbələrin fəal iştirakını təmin edir, onların öyrənmə məsuliyyətini artırır və tədris mühitini həm intellektual, həm də sosial inkişaf üçün əlverişli edir.

Təlim keyfiyyətinə təsir edən digər mühüm amil qiymətləndirmə sistemidir. Müasir pedaqoji yanaşmalar çərçivəsində formativ qiymətləndirmə, davamlı əks-əlaqə, özünüqiymətləndirmə və qarşılıqlı qiymətləndirmə üsulları geniş tətbiq olunur. Bu yanaşmalar tələbələrin inkişafını izləməyə, tədris prosesində yaranan boşluqları müəyyənləşdirməyə və tələbələrə fərdi dəstək göstərməyə imkan verir. Qiymətləndirmə yalnız yekun nəticələrin ölçülməsi məqsədini daşımır, həm də öyrənmə prosesini təkmilləşdirən bir vasitə kimi çıxış edir.

Eyni zamanda, müasir pedaqoji yanaşmalar ali təhsil müəssisələrinin tədris proqramlarının, kurikulumların və təlim resurslarının yenilənməsinə də təsir göstərir. Tədris proqramları tələbələrin bacarıq və kompetensiyalarının inkişafına yönəldildikdə, təhsil nəticələri həm keyfiyyət, həm də tətbiq baxımından daha əhatəli olur. Müasir pedaqoji yanaşmalar tələbələrin öyrənmə prosesini sistemli və məqsədyönümlü təşkil etməyə imkan verir və təhsilin nəticəyönümlü qurulmasına zəmin yaradır.

Ümumilikdə, müasir pedaqoji yanaşmalar ali təhsildə təlim keyfiyyətinin artırılmasında, tələbələrin fəal öyrənmə bacarıqlarının inkişafında və müstəqil, yaradıcı və peşəkar şəxsiyyətlərin formalaşmasında mühüm vasitə kimi çıxış edir. Bu yanaşmalar ali təhsilin ümumi səmərəliliyini artırır, təlim prosesini daha adaptiv və tələbələr üçün əlçatan edir və ali təhsil müəssisələrinin məqsəd və missiyalarına uyğun, rəqabətqabiliyyətli mütəxəssislərin hazırlanmasına dəstək verir.

Ədəbiyyat

1. Abasova, S.H. (2025). The Innovative Techniques in Higher Education Process in Azerbaijan. *Alfred Nobel University Journal of Pedagogy and Psychology*.
2. Biggs, J. (1996). Enhancing Teaching through Constructive Alignment. *Higher Education*, 32(3), 347–364.
3. Biggs, J. (2003). Aligning Teaching and Assessment to Curriculum Goals. *Teaching in Higher Education*, 8(3), 347–356.
4. Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University*. Open University Press.
5. Biggs, J., & Tang, C. (2015). *Constructive Alignment in Curriculum Design*. In D. M. McInerney & S. Van Etten (Eds.), *Theory and Practice of Curriculum*.
6. Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals*. Longmans.
7. Fink, L. D. (2013). *Creating Significant Learning Experiences: An Integrated Approach to Designing College Courses*. Jossey-Bass.
8. Freeman, S., Eddy, S. L., McDonough, M., Smith, M. K., Okoroafor, N., Jordt, H., & Wenderoth, M. P. (2014). Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(23), 8410–8415.
9. Huba, M. E., & Freed, J. E. (2000). *Learner-Centered Assessment on College Campuses: Shifting the Focus from Teaching to Learning*. Allyn & Bacon.
10. Hüseynova, N. (2021). *Təhsildə keyfiyyətin təmin olunmasının pedaqoji əsasları*. Azərbaycan məktəbi.
11. Kərimova, L. (2019). Müasir ali pedaqoji təhsildə məzmun və keyfiyyət məsələlərinə baxış. *Beynəlxalq elmi konfrans materialları*.
12. Prince, M. (2004). Does Active Learning Work? A Review of the Research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231.
13. Ramsden, P. (2003). *Learning to Teach in Higher Education*. Routledge.

Daxil oldu: 07.12.2025

Qəbul edildi: 09.03.2026